ECLI:LV:AT:2019:0319.15890069415.3.L
Lieta Nr. 15890069415, SKK-110/2018
Krimināllietu departaments

**Latvijas Republikas Senāts**
**LĒMUMS**
Rīgā 2019.gada 19.martā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Anita Nusberga, Voldemārs Čiževskis, Pēteris Opincāns

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras virsprokurores Vinetas Zvirbules kasācijas protestu par Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 18.oktobra lēmumu.

## Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2018.gada 7.maija spriedumu
[1.1] /pers. D/ (*/pers. D/*), dzimis /datums/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu 5 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu /pers. D/ brīvības atņemšanas sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu 6 mēnešiem.
[1.2] /pers. F/ (*/pers. F/*), dzimis /datums/,
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 221.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 1 gadu 4 mēnešiem.
Saskaņā ar Krimināllikuma 55.pantu /pers. F/ brīvības atņemšanas sods noteikts nosacīti ar pārbaudes laiku uz 1 gadu 6 mēnešiem.

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. D/ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 221.panta trešās daļas par to, ka viņš nelikumīgi uzglabāja un personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pārvietoja tabakas izstrādājumus lielā apmērā.
/pers. F/ ar minēto spriedumu atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 221.panta trešās daļas par to, ka viņš personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās pārvietoja tabakas izstrādājumus lielā apmērā.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 18.oktobra lēmumu, iztiesājot lietu apelācijas kārtībā sakarā ar Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras virsprokurores V. Zvirbules apelācijas protestu, pirmās instances tiesas spriedums atstāts negrozīts.

[4] Par Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 18.oktobra lēmumu Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras virsprokurore V. Zvirbule iesniegusi kasācijas protestu, kurā lūdz atcelt Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 18.oktobra lēmumu daļā par apsūdzētajiem /pers. D/ un /pers. F/ noteikto sodu un šajā daļā nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.
[4.1] Prokurores ieskatā, Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošana apsūdzētajiem /pers. D/ un /pers. F/ nav samērojama ar noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu un neatbilst Krimināllikuma 35.pantā noteiktajam soda mērķim.
Likumdevējs Krimināllikuma 55.pantā noteiktos nosacītas notiesāšanas kritērijus izkārtojis noteiktā secībā. Tādēļ tiesai, lemjot jautājumu par nosacītas notiesāšanas iespējamību, vispirms jāizvērtē noziedzīgā nodarījuma raksturs un radītais kaitējums, un tikai pēc tam vērā ņemami pārējie Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā noteiktie nosacītas notiesāšanas kritēriji.
Apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajiem /pers. D/ un /pers. F/ brīvības atņemšanas sodu nosacīti, nav ņēmusi vērā, ka noziedzīgā nodarījuma izdarīšanai notika rūpīgi sagatavošanās darbi un noziedzīgā nodarījuma rezultātā valstij nodarītie zaudējumi 31 reizi pārsniedz lielus apmērus. Turklāt apsūdzētie ar noziedzīgo nodarījumu radītos zaudējumus nav sākuši atlīdzināt.
Nesamērīgi mīksta soda noteikšana un Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošana apsūdzētajiem /pers. D/ un /pers. F/, kas turklāt pamatota vienīgi ar vainīgo personību raksturojošo ziņu izvērtējumu, nesekmē Krimināllikuma 35.panta otrajā daļā noteiktā soda mērķa sasniegšanu.
Nosacīta notiesāšana konkrētajā lietā vainīgajiem un citām personām radīs pārliecību, ka valsts reakcija uz likuma pārkāpšanu ir pārlieku humāna un sankcijas par likumpārkāpuma izdarīšanu ir saudzējošākas par noziedzīgā ceļā iegūtu labumu. Apsūdzēto /pers. D/ un /pers. F/ nosacīta notiesāšana neveicina soda vispārējās prevencijas uzdevumu izpildi, jo nestiprina ne vainīgās personas, ne citu personu, tostarp citas valsts pilsoņu, pārliecību par nepieciešamību pildīt likumus un atturēties no noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas. Notiesājot apsūdzētos nosacīti, nav iespējams efektīvi novērst jaunu līdzīgu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanu un sekmēt ar noziegumu radītā kaitējuma atlīdzināšanu.
[4.2] Ņemot vērā, ka apsūdzētie /pers. D/ un /pers. F/ ir Baltkrievijas Republikas pilsoņi, Valsts probācijas dienests nevarēs nodrošināt uzraudzības un kontroles funkcijas pār to, vai /pers. D/ un /pers. F/ ievēros Latvijas Sodu izpildes kodeksa 155.pantā noteiktos nosacīti notiesātā pienākumus.

## Motīvu daļa

[5] Kasācijas instances tiesa atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 18.oktobra lēmums atstājams negrozīts, bet Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras virsprokurores V. Zvirbules kasācijas protests noraidāms.

[5.1] No prokurores V. Zvirbules kasācijas protesta redzams, ka tajā atkārtoti apelācijas protestā izteiktie argumenti par apsūdzētajiem /pers. D/ un /pers. F/ noteikto sodu, kurus apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi un motivēti noraidījusi.

[5.1.1] Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka pirmās instances tiesa, lemjot jautājumu par Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošanu, ir vērtējusi apsūdzēto personību raksturojošās ziņas, noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, tostarp tiesa ņēmusi vērā, ka ar noziedzīgo nodarījumu radītā kaitējuma apmērs 31 reizi pārsniedz likumā noteiktos lielos apmērus. Pirmās instances tiesa spriedumā norādījusi: „nosakot apsūdzētajiem brīvības atņemšanas sodu nosacīti, tiesa ņem vērā Krimināllikuma 46.pantā paredzētos un tiesas sēdē noskaidrotos apstākļus kopumā."

Krimināllikuma 46.panta otrās daļas nosacījumi ietver izdarītā noziedzīgā nodarījuma rakstura un radītā kaitējuma izvērtēšanu. Tādējādi apelācijas instances tiesa atbilstoši pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai konstatējusi, ka pirmās instances tiesa atziņas par apsūdzēto nosacītu notiesāšanu nav pamatojusi vienīgi ar apsūdzēto personību raksturojošām ziņām, kā tas norādīts kasācijas protestā.

[5.1.2] Apelācijas instances tiesa pamatoti atzinusi, ka nosacīta notiesāšana nav soda veids, bet gan soda izpildes veids (*Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 20.septembra lēmums lietā Nr. SKK-376/2013 (11221000913)*).

Saskaņā ar Krimināllikuma 55.panta pirmo daļu viens no nosacītas notiesāšanas priekšnoteikumiem ir tiesas pārliecība, ka apsūdzētais, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus (*Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2007.gada 16.oktobra lēmums lietā SKK-602/2007 (15830503206), Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 8.augusta lēmums lietā SKK–434/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0808.11087170715.4.L)*).

Apelācijas instances tiesa lēmumā konstatējusi, ka pirmās instances tiesa apsūdzētajiem /pers. D/ un /pers. F/ noteikusi brīvības atņemšanas sodu, bet, izvērtējot lietas materiālus, ir guvusi pārliecību, ka apsūdzētie, neizciešot sodu, turpmāk atturēsies no noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas, un tādēļ ar brīvības atņemšanas sodu apsūdzētos notiesājusi nosacīti.

Izvērtējot Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā noteikto saistībā ar Krimināllikuma 35. un 46.panta nosacījumiem, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa pamatoti guvusi pārliecību, ka vainīgie, sodu neizciešot, turpmāk neizdarīs likumpārkāpumus.

[5.1.3] Kasācijas instances tiesa atzīst, ka prokurore nepareizi interpretējusi Krimināllikuma 55.panta pirmo daļu, uzskatot, ka vispirms vērtējams noziedzīga nodarījuma raksturs un radītais kaitējums, bet vainīgā personībai ir sekundāra nozīme.

Atbilstoši Krimināllikuma 55.panta pirmās daļas nosacījumiem tiesa, vērtējot nosacītas notiesāšanas iespējamību, ņem vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, vainīgā personību un citus lietas apstākļus.

Apelācijas instances tiesa atbilstoši Augstākās tiesas judikatūras atziņām norādījusi, ka Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā sniegts to apstākļu uzskaitījums, kas tiesai jāņem vērā, piemērojot nosacītu notiesāšanu. Tiesai nav tiesību ignorēt kādu no šiem likumā norādītajiem apstākļiem (*Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2009.gada 27.oktobra lēmums lietā Nr. SKK-567/2009 (11092049806), Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2014.gada 30.oktobra lēmums lietā Nr. SKK-656/2014 (11515000610), Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2015.gada 21.decembra lēmums lietā Nr. SKK-743/2015 (11096214814), Augstākās tiesa Krimināllietu departamenta 2017.gada 23.februāra lēmuma lietā SKK-68/2017 (11815006815)*).

Augstākā tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka apsūdzētā personību raksturojošo apstākļu izvērtējumam, tostarp ģimenes stāvoklim, ir būtiska nozīme lietas taisnīgā izspriešanā, individualizēta un taisnīga soda noteikšanā (*Augstākās tiesas Krimināllietu departamenta 2018.gada 19.septembra lēmums lietā SKK-426/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0919.11091016216.6.L)* ). Ievērojot Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā noteiktos nosacītas notiesāšanas kritērijus, minētais arguments attiecināms arī uz nosacītas notiesāšanas pieļaujamības izvērtēšanu.

[5.2] Kasācijas instances tiesa atzīst par nepamatotu norādi kasācijas protestā, ka apsūdzētos nevar notiesāt nosacīti, jo viņi ir Baltkrievijas Republikas pilsoņi, un šā iemesla dēļ, prokurores ieskatā, Valsts probācijas dienests nevarēs veikt /pers. D/ un /pers. F/ uzraudzību.

[5.2.1] Sodu ietekmējošie apstākļi, kas tiesai jāņem vērā, nosakot sodu, noteikti Krimināllikuma 46.pantā. Nosacītas notiesāšanas piemērošanas kritēriji noteikti Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā. Minētajās tiesību normās nav ietverta prasība, nosakot sodu, vērtēt soda izpildes jautājumus. Proti, ar soda izpildi saistītie jautājumi nav sodu ietekmējošie apstākļi.

Latvijas Sodu izpildes kodeksa Trīsdesmitajā nodaļā ietverti nosacīti notiesātā uzraudzības noteikumi, tostarp nosacīti notiesātajam nosakāmie pienākumi un sekas, kas iestājas, ja Valsts probācijas dienesta amatpersona konstatē, ka nosacīti notiesātais bez attaisnojoša iemesla nepilda tai ar likumu vai Valsts probācijas dienesta amatpersonas noteiktos pienākumus.

Atbilstoši Krimināllikuma 46.panta pirmās daļas nosacījumiem sodu nosaka tādā apmērā, kādu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu paredz šā likuma Sevišķās daļas attiecīgā panta sankcija, ievērojot šā likuma Vispārīgās daļas noteikumus. Tādējādi, pastāvot Krimināllikuma 55.panta pirmajā daļā noteiktajam nosacītas notiesāšanas priekšnosacījumam, tiesa var notiesāt nosacīti arī citas valsts pilsoni.

[5.2.2] Turklāt minētais kasācijas protesta arguments noraidāms, jo tāds netika izteikts apelācijas protestā. Augstākā tiesa jau iepriekš ir norādījusi, ka saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmo daļu pārsūdzēšana kasācijas kārtībā ir rakstveida kasācijas sūdzības vai protesta iesniegšana Augstākās tiesas Senātam par tāda apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, kurš vēl nav stājies spēkā, nolūkā panākt tā atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā vai arī grozīšanu juridisku iemeslu dēļ. Līdz ar to kasācijas protestu nevar iesniegt par tādiem apstākļiem, par kuriem nebija iesniegts apelācijas protests par pirmās instances tiesas spriedumu (*Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011.gada 29.novembra lēmums lietā SKK-604/2011 (11815003910, Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011.gada 15.decembra lēmums lietā SKK-664/2011 (11091163208)*).

[6] Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesas lēmumā detalizēti izvērtēti apsūdzēto /pers. D/ un /pers. F/ sodu ietekmējošie apstākļi un Krimināllikuma 55.panta nosacījumu piemērošanas pieļaujamība. Apelācijas instances tiesas lēmums atbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512. un 564.panta prasībām. Iztiesājot lietu, apelācijas instances tiesa nav pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumus vai Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē, tādēļ apelācijas instances tiesas nolēmums atstājams negrozīts.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, tiesa

**nolēma:**

atstāt negrozītu Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 18.oktobra lēmumu, bet Finanšu un ekonomisko noziegumu izmeklēšanas prokuratūras virsprokurores Vinetas Zvirbules kasācijas protestu noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Nusberga V. Čiževskis P. Opincāns